Suardyto senojo kultūrinio sluoksnio pėdsakai aptikti tik arčiau Pirties g. – perkasos 3 PV gale ir Pirties gatvėje (perkasa 4). Čia rasti negausūs XVII–XVIII a. buitinės keramikos radiniai – puodų ir puodynių sienelių bei pakraštėlių fragmentai. Gausesnę dalį sudaro XIX–XX a. pradžios radiniai: molinių indų, stiklo butelių šukės.

Tyrinėjimų metu surinkti 74 radiniai. Visa daiktinė medžiaga datuojama XVII–XX a. laikotarpiu.

Žvalgomųjų tyrinėjimų medžiaga papildė ŽMA Archeologijos skyriuje kaupiamus archeologinius duomenis apie Telšių senojo miesto praeitį.

SURVEY IN THE OLD TOWN OF TELŠIAI AT RESPUBLIKOS STREET 11 AND PIRTIES STREET

The archaeological survey was carried out in the site of underground cabling. The area of 14 m^2 was surveyed. The cultural layer was disturbed, some fragments of household pottery from the 17th–18th centuries were found.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI VILNIUJE, ROTUŠĖS A., ŠV. STEPONO, PAMĖNKALNIO IR Z. SIERAKAUSKO GATVĖSE

Kęstutis KATALYNAS

2001 m. rugpjūčio–spalio mėnesiais Vilniuje, **Rotušės aikštėje** vyko žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai. Tyrimų tikslas – surinkti informaciją, būtiną Rotušės aikštės rekonstrukcijos projektui. Ankstesnių Rotušės aikštėje vykusių tyrimų metu daugiausia buvo kasinėjama standartiniais 4 m^2 dydžio šurfais. Gauti duomenys buvo fragmentiški, neleidžiantys daryti platesnių apibendrinimų. Todėl sudarant pastarųjų tyrimų programą, vietoje įprastų šurfų buvo numatyta kasti perkasas. Tyrinėtas 91,5 m^2 dydžio plotas; iškastos keturios perkasos.

Visose keturiose perkasose aptiktas apardytas, nuo 0,9 m iki 3,2 m storio kultūrinis sluoksnis. Jo apatinis horizontas, sprendžiant pagal surastas monetas (Vytauto ir Kazimiero Jogailaičio denarus bei apatinio horizonto viršuje aptiktą Aleksandro denarą), susiformavęs tarp XV a. vidurio ir XVI a. pradžios. Atkastos XV a. viduriu datuotino medinio bei XV–XVI a. riba datuotino mūrinio pastato su rūsiais liekanos. Perkasose 1, 3 aptikti neištisiniai mūriniai medinių pastatų pamatai, siedintini su aikštėje buvusiomis parduotuvėmis, minimomis nuo XVII a. pirmosios pusės. Minėtas gotikinis mūrinis pastatas XVI a. antrojoje pusėje sudarytame Vilniaus miesto plane, spausdintame Brauno ir Hohenbergo atlase, bei XVIII a. pirmojoje pusėje J. G. M. fon Fiurstenhofo braižytame Vilniaus miesto plane taip pat vadinamas parduotuvėmis.

Tyrimų metu surinkti duomenys leido patikslinti dalies vėlyvųjų viduramžių Vilniaus buitinės keramikos datavimą (konstatuota, kad iki šiol XIV a. pabaiga datuoti indai galėjo būti gaminami iki XV a. vi-

durio). Nustatyta, kad iki XV a. 2-o ketvirčio dabartinės Rotušės aikštės teritorija nebuvo integruota į augantį Vilniaus miestą, t. y. ligšiolinės architektų prielaidos apie ištisinį dabartinio Vilniaus senamiesčio užstatymą XIV a. ar net anksčiau yra nepagrįstos.

Pastatai ir sklypai už Vilniaus miesto gynybinės sienos Rūdninkų vartų minimi nuo XVI a. Šis šalia strateginio kelio į Rūdninkus (iki XV a. vidurio – ir į Trakus) susiformavęs priemiestis iki šiol beveik netyrinėtas. Žvalgomųjų tyrimų metu **Šv. Stepono g. Nr. 5, 7,** iškasus tris bendro 12 m^2 dydžio šurfus, aptiktas labai apardytas apie 3 m storio kultūrinis sluoksnis. Ankstyviausi radiniai (buitinės keramikos ir koklių fragmentai) datuotini XVI a. pabaiga – XVII a.

2001 m. pastato **Pamėnkalnio g. Nr. 7** (buvusio „Pergalės“ kino teatro) aplinkoje iškasti 6 žvalgomieji šurfai; tyrinėtas 22 m^2 dydžio plotas. Aptiktas nuo 1,5 m iki daugiau kaip 3,2 m storio labai apardytas kultūrinis sluoksnis. Ankstyviausias nesuardytas horizontas, pagal surastą buitinę keramiką, datuotinas XVI a. pirmąja puse.

Pastato **Z. Sierakausko g. Nr. 15** aplinkoje statybų metu buvo aptinkama žmonių kaulų. Naujoms statyboms numatytame sklype iškasus tris 2x2 m dydžio šurfus konstatuota, kad šioje teritorijoje ankstyvas kultūrinis sluoksnis nesusiformavęs. Radiniai, išskyrus vieną atsitiktinai patekusią XVI–XVII a. indo šukę, datuotini XIX–XX a. Tiesiant inžinerines komunikacijas aptikti žmonių kaulai veikiausiai patekę iš šiame rajone buvusių XVIII a. choleros epidemijos aukų kapinių.

ARCHAEOLOGICAL SURVEY IN VILNIUS AT ROTUŠĖS SQUARE, ŠV. STEPONO STREET, PAMĖNKALNIO STREET AND Z. SIERAKAUSKO STREET

At Rotušės square the area of 91.5 m^2 was investigated. A cultural layer 0.9–3.2 m thick with the lower horizon formed between the middle of the 15th century and the beginning of the 16th century was found. The remnants of wooden and brick structures were found as well. At Šv. Stepono street the area of 12 m^2 was investigated and a partially disturbed cultural area 3 m thick was fixed there. The earliest finds (household pottery, tiles) are dated to the end of the 16th–17th centuries. At the sites of Pamėnkalnio street and Z. Sierakausko street finds from the 16th–17th centuries were collected.